

JOGALKOTÁS

A képviselet Magyarország magánjogi törvénykönyvének javaslatában.*

A törvényjavaslat ezt a fejezetet három alfejezetre osztja. Az első alfejezetben a képviseletről „általában“ beszél, a másodikban „képviseletről meghatalmazás alapján“, a harmadikban pedig az „alképviselet“-et tárgyalja.

Ez a beosztás azt a látszatot kelti, mintha a képviseletnek a törvényjavaslat szerint csak két neve volna: a meghatalmazás alapján való képviselet és az alképviselet, amely pedig voltaképen nem is képviselet. Tudvalevő azonban, hogy a képviseletnek más nevei is vannak: a képviselt fél által adott előzetes ügyleti meghatalmazáson alapuló képviseleten kívül utólagos jóváhagyással való képviselet is van, amelyet a törvényjavaslat is elismer és szabályoz is, van továbbá törvényes képviselet is, stb.

A törvényjavaslat szerint alfejezetekre való beosztás helytelen tehát, mert nem kimerítő. De rosszak az alfejezetek feliratai is, mert nem felelnek meg a bennük tárgyalt anyagnak. A második alfejezetben a törvényjavaslat nem a meghatalmazás alapján való képviseletet szabályozza. Az ilyen képviseletre is az első, a képviseletről általában szóló, alfejezetben foglalt szabályok vonatkoznak. A 2. alfejezet nem a képviseletet, hanem az alapjául szolgáló meghatalmazást szabályozza. Ennek az alfejezetnek helyes elnevezése tehát az volna: „meghatalmazás a képviseletre“. Így az alfejezetekre beosztás mindjárt helyesebbé válna, mert az egyes alfejezetek nem a képviselet egyes fajtáit jelentenék, hanem azt, amit voltaképen is helyesen jelenteni akarnak, hogy t. i., minthogy ebben a fejezetben a képviselet van szabályozva, abban vele kapcsolatos két más fontos tárgy is szabályozást nyer, amely helyesen tényleg ebben a fejezetben szabályozandó: az egyik a képviseletnek ügyleti alapjai: a meghatalmazás, és az utólagos jóváhagyás, a másik: az ezek hiányában előálló álképviselet.

1. *Képviselet általában.*

Az 1021. §. helyesen állapítja meg, hogy képviselet alatt mi értendő, mikor van szó képviseletről, és hogy mik a képviselet joghatásai.

* Részlet a szerzőnek a budapesti Kereskedelmi és Ipar-kamara részére készített felterjesztéséből.

Helyesnek tartjuk az 1022. §-ban foglalt azt az újítást is, amelyet örömmel üdvözlünk, hogy a képviselet a képviselőnek a szerződés kötése körüli vétkességéért a másik félnek felelős. Ez az intézkedés a forgalom biztonságát szolgálja, és, bár merész újítás, indokolt. Nem helyes ellenben az, hogy a törvényjavaslat a törvényes képviselet eseteit ez alól a szabály alól kiveti. A harmadik személynek, akinek érdekeit ez a szakasz megvédeni hivatott, a helyezete ugyanaz, akár törvényes, akár ügyleti, köznyelven: egyszerű, képviselővel köti meg az ügyletet.

Az 1023. §. helyes intézkedései a német polgári törvénykönyv 164. §-ának mintájára kiegészítendőek volnának azzal, hogy az olyan ügyletkötő féllel szemben tett szerződési nyilatkozat, aki képviselői minőségét felismerhetővé nem tette, a szerződéses viszonyt csak ezzel szemben állapítja meg, hogy tehát a szerződő másik fél ily esetben arra nem hivatkozhatik, hogy a szerződést nem ezzel a féllel, hanem az általa feltételezett képvissellettal akarta megkötni. Ez a szabály benne van ugyan az 1023. §. első bekezdésében, abból kiolvasható, mégis célszerű volna kifejezetten is kimondani.

Helytelenítjük, hogy az 1023. §. (már az 1021. §. és sok későbbi §. is) arról beszél, hogy a képviselő „másnak a nevében“, „kinek a nevében“ jár el, amikor egyszerűen azt akarja mondani, hogy „mint képviselő“, illetve „mint kinek a képviselője“ jár el. Az igaz, hogy a képviselő mindig másnak a nevében jár el, de ez már benne foglaltatik abban a kifejezésben, hogy mint képviselő jár el, hogy képviselő. Viszont a kereskedelmi forgalomban ez a kifejezés „másnak a nevében eljárni“, nem jelenti mindig egyúttal azt is, hogy „másnak képviselőjeként eljárni“. Helyesebb tehát, ha a törvényjavaslat az ilyen nem stringens kifejezésektől, amilyen „a más nevében“ eljárás kifejezése, tartózkodjék.

Az 1024. §-t, annak különösen második bekezdését, aggályosnak tartjuk. Amikor a 12 évnél fiatalabb gyermektől a cselekvőképességet megtagadjuk (12. §.), amikor a maga részére kötött ügyleteit érvényeseknek el nem ismerjük, akkor nem adhatjuk meg neki a képvisselleti jogot, azt a jogot, hogy más részére, másnak a képvisselletében, érvényes jogügyleteket köthessen.

Az 1025. §. rendelkezései érdemben helyesek, csak az „akarát hiányai“ megjelölését helytelenítjük a más helyütt részletesen kifejtett okokból.

Az 1026. §. a képviselő önszerződési jogát, vagyis azt a kérdést szabályozza, köthet-e a képviselő, — helyesebben köthet-e valaki, mint másnak a képviselője —

önmagával szerződést. Erre a kérdésre a törvényjavas-
elvíleg azt a feleletet adja, hogy nem: nem. Nem szabá-
lyozza azonban azt, hogy az ennek ellenére kötött szer-
ződés semmis-e, vagy pedig csak megtagadható-e? Ha
pedig csak megtámadható, csak a képviselt támad-
hatja-e meg, vagy az önszerződő fél is? Nem szabá-
lyozza azt, hogy az ilyen ügylet a képviselt által jóvá-
hagyható-e, jóváhagyással érvényessé váló ügylet-e.
A jogtudományban ezek a kérdések igen vitatottak.
Ezért a törvényjavaslatnak ezekben a kérdésekben
állást kell foglalnia. Nézetünk szerint az a helyes állás-
pont, hogy az ilyen szerződés semmis, de mint minden
szerződés, az 1010. §. értelmében utólag megerősíthető,
sőt a képviselt által egyoldalúan is jóváhagyható.

Az elvi szabály alól a törvényjavaslat három kivé-
telt tesz. Érvényes az önszerződés akkor, ha azt a tör-
vény kifejezetten megengedi (ez kiegészítendő volna
azzal, hogy akkor is érvényes, ha a szokás engedi meg),
továbbá, ha a képviselt személy a képviselőt erre fel-
jogosította, végül, ha kötelezettség teljesítéséről van szó.
Mind a három kivétel helyes. A legutolsó már a régebbi
tervezetekben is megvolt, az első kettőnek a §-ba való
felvétele előző észrevételeinknek megfelelő újítás a tör-
vényjavaslatban.

2. *Képviselet meghatalmazás alapján.*

A képviselet alapja vagy a törvény (szülő, gyám,
gondnok, stb. képviseleti joga) és, ami ezzel együvé
veendő: a hatósági kirendelés, — vagy ügylet (egyszerű
képviselő), amely ismét kétféle lehet a képviseletnek,
vagy előzetes meghatalmazása, vagy utólagos jóváha-
gyása. Ezeket a tervezet sehol sem mondja ki.

A képviseletre vonatkozó szabályok egyaránt vo-
natkoznak a törvényes stb., mint az egyszerű. képví-
seletre.

A törvényes képviseleti alapok a törvényjavaslat-
ban szétszórta, a maguk megfelelő matériájával van-
nak szabályozva.

Ebben az alfejezetben a törvényjavaslat az egy-
szerű képviseletnek egyik alapját, a meghatalmazást,
szabályozza. E szabályozás kiinduló pontjának annak a
megállapításnak kellene lennie, hogy a meghatalmazás
a képviselet egyik alapja, hogy a meghatalmazás képví-
seleti jogot ad. Szabályozni kellene azt is, hogy kívül
szemben adja meg a képviseleti jogot. Így teszi ezt a
német polgári törvénykönyv is. Mindez a törvényjavas-
latból hiányzik.

A meghatalmazás a meghatalmazónak egyoldalú jognyilatkozata, amelyet harmadik személyekhez — egyhez, vagy többhöz, vagy mindenkire — intéz, és amelyben ezt az egy vagy több harmadik személyt, illetve a nagyközönséget arról értesíti, hogy a második személyt, a meghatalmazottat, a képviselőt, feljogosítja arra, hogy az ő képviselőtében ügyletet vagy ügyleteket kössön. Ez a nyilatkozat tehát nem a képviselőhöz van intézve, még ha formailag talán hozzá is van címezve, hanem kifelé, harmadik személyekhez szól, és azt célozza, hogy a harmadik személyek a képviselővel nyugodtan köthessenek ügyletet. Egyoldalú előzetes kijelentése annak, hogy a meghatalmazó a képviselő által kötött ügyletet a magáénak elismeri, előre elismerése annak, hogy a kötendő ügylet őt, a képviseltet, fogja kötelezni.

A képviselt és a képviselő közötti belső jogviszony alapja nem ez a meghatalmazás, hanem rendesen a megbízás, vagy más szerződések (szolgálati viszony stb.) Ezek mind kétoldali ügyletek, szerződések. Ezekhez tehát nem elegendő a képviselt (a megbízó stb.) egyoldalú nyilatkozata, hanem a képviselőnek (a megbízottnak) elfogadó nyilatkozata is szükséges. Ezekkel a magát képviseltetni akaró a képviselőt megbízza, hogy az ő képviselőtében ügyletet kössön, helyette eljárjon.

A meghatalmazás és a megbízás stb. a legtöbb esetben együtt jár. Sokszor van és lehet azonban az egyik a másik nélkül is. Lehet pl. meghatalmazás megbízás stb. nélkül is, pl. oly cégvezetői kirendelés, amely befelé korlátozva van, anélkül, hogy ez kifelé is megnyilvánulna. A kettő tehát egymástól szorosan elválasztandó. Nagy hiba a kettőt összezavarni.

Helyes ennél fogva, hogy a törvényjavaslat a német polgári törvénykönyvnek, az első tervezetben még megvonta azt a rendelkezését nem vette át, hogy a meghatalmazás a képviselőhöz is lehet intézve. A meghatalmazás a képviselőhöz sohasem lehet intézve. Ha formailag esetleg így is szól, lényegileg akkor is a harmadik személyhez van intézve.

Ellenben fel kellene venni a törvényjavaslatba a német polgári törvénykönyv 171. §-ában foglalt rendelkezést, csak hogy helyesebb formában. A német rendelkezés szerint a meghatalmazott a képviseltet kötelezőleg csak azzal köthet ügyletet, akihez a meghatalmazás intézve van, annak közhírré tétele esetében pedig mindenkivel. Az a kérdés azonban, hogy a meghatalmazott kivel köthet ügyletet, nem a meghatalmazástól, hanem a megbízásból folyik. A meghatalmazással kapcsolatban tehát képviselővel kötött ügyletet csak akkor lehet a

képviselttel kötöttek, csak a képviseltet jogosítónak és kötelezőnek tekinteni, ha a képviselővel az ügyletet az a harmadik személy kötötte, akihez a meghatalmazás intézve van. A meghatalmazás közhírré tétele esetén a képviselővel bárki által kötött ügylet ilyennek tekintendő.

Átveendő lett volna a német polgári törvénykönyv 172. §-a is, amely szerint a harmadik személyhez (személyekhez) intézett vagy közhírré tett meghatalmazást a meghatalmazásról kiállított és a képviselőnek avégből átadott okirat pótolja, hogy ez azt a harmadik személynek felmutassa, illetve felmutathassa (köznyelven ezt szoktuk „meghatalmazás“-nak nevezni). Csak e rendelkezés felvétele esetén van meg a logikai kapcsolat a törvényjavaslat egyes rendelkezéseihez (így főleg az 1031. és 1032. §§-hoz), amelyek szintén a német polgári törvénykönyvből vannak átvéve.

Áttérve a törvényjavaslat egyes rendelkezéseire, meg kell állapítanunk, hogy az 1027. §. 1. bekezdése egyrészt keveset, másrészt túlsokat mond, amikor megállapítja, hogy a meghatalmazást bármily módon, vagyis. Ha pedig a meghatalmazás közhírré tétel útján, vonható vissza (ezt az utóbbit az 1030. §. helyesen ki is mondja). A meghatalmazotthoz intézett visszavonó nyilatkozat csak akkor szüntetheti meg a meghatalmazást, ha — aminek a lehetőségéről a törvényjavaslat külön nem rendelkezik, de aminek a lehetősége az 1031. és 1032. §§-okból folyik, — a meghatalmazásnak az a módja választott, hogy a meghatalmazási okirat a meghatalmazottnak adatott át. Ilyenkor sem lehet azonban elegendő egymagában a meghatalmazotthoz intézett visszavonó nyilatkozat, hanem az okirat valóságos visszavétele is szükséges, amit ismét csak a harmadik személyhez (személyekhez) intézett külön visszavonás pótolhat.

Teljesen helytelen tehát az 1029. §-nak az a rendelkezése, hogy a visszavonó nyilatkozatot a meghatalmazotthoz kell intézni. A meghatalmazotthoz intézett visszavonó nyilatkozat csak a megbízás stb. hatályát szüntetheti meg, de a harmadik személynek a vele kötött meghatalmazásából folyó azt a jogi helyzetét, hogy a meghatalmazottal, mint képviselővel, nyugodtan köthet ügyletet.

A 1029. §. 2. bekezdése szerint a meghatalmazást a visszavonáson kívül egyéb tények is megszüntetik. Abban a tekintetben, hogy mik lehetnek ezek az egyéb tények, e szakasz szerint az alapul szolgáló jogviszony

az irányadó. Nem világos, hogy melyik jogviszonyra gondol a törvényjavaslat. A meghatalmazás alapjául szolgáló jogviszonyra talán? Ha igen, úgy ez helytelen, mert a harmadik személy a meghatalmazás alapjául szolgáló jogviszonyt esetleg nem is ismeri, nem vizsgálja, vizsgálni nem köteles. Helyesebb a svájci kötelmi jogi kodexnek az a szabályozása, amely a meghatalmazást megszüntető tényeket felsorolja. Ilyennek mondja úgy a meghatalmazónak, mint a meghatalmazottnak a halálát, halttá nyilvánítását, cselekvő képességének elvesztését, csődjét és jogi személyeknél vagy cégjegyzékbe bevezetett társaságoknál ezeknek megszűnését, feloszlását.

Az 1029. §. 2. bekezdésének 2. mondata ugyanabban az alaphibában szenved, amiben az 1. bekezdés 2. mondata. Szintén összezavarja a meghatalmazás és a megbízás fogalmát. Kimondja ugyanis azt, hogy az oly megszüntető tények, amelyek nem a meghatalmazottnak saját személyében állottak be, abban az időpontban válnak hatályosakká, amelyben a meghatalmazott róluk értesülhet. A meghatalmazott értesülése csak megbízás stb. szempontjából fontos, csak ebből a szempontból jöhet tekintetbe. A meghatalmazás hatályának szempontjából nem a meghatalmazottnak, hanem csak a harmadik személynek az értesülése a relevans. Ebből a szempontból pedig közömbös, hogy a meghatalmazást megszüntető tény a meghatalmazott saját személyében állott-e be, vagy sem. Az mindenképen csak akkor válhatik hatályossá, amikor róla az a harmadik személy értesül, akihez a meghatalmazás szólt, illetve akivel a meghatalmazás közölve lett. Ez a szabály pedig nemcsak az egyéb megszüntető tényekre, hanem a meghatalmazónak a visszavonó nyilatkozatára is áll. Ebből a szempontból a meghatalmazást megszüntető tények között különbséget tenni nem lehet.

Helytelen végül mindenképen az a szövegezés, hogy a megszüntető tény akkor válik hatályossá, amikor (a törvényjavaslat szerint a meghatalmazott) értesülhet róla. A törvényjavaslat nyilván azt akarta mondani, hogy a megszüntető tények hatálya akkor áll be, amikor (szerinte a meghatalmazott) róla értesül, vagy róla kellő gondossággal értesülnie kellett. Ez pedig más, mint amit az „értesülhet“ szó kifejez.

Az 1029. §-ban a 3. bekezdés is helytelen, mert az is a meghatalmazásnak a meghatalmazottal szemben való megszűnéséről beszél. Ennek az időpontját teszi a harmadik személlyel szemben való megszűnésnek is feltét-

len időpontjává, és ez alól csak azt az egy kivételt statuálja, hogy a harmadik személlyel szemben a meghatalmazás hatályának, a megszűnése előbb is beállhat, t. i. ha a harmadik személy a megszűnése előbb értesül.

A meghatalmazás megszüntetésének hatálya tehát a megszüntető hatály — a meghatalmazásnak ez az egyedüli megszüntető hatálya — mindenképen csak akkor áll be, amikor a megszüntető körülményről érte- az 1029. §-tól teljesen eltérő módon úgy, ahogy a fentiekben kifejtettük, szabályozandó. Ez a szabályozás a meghatalmazottra való tekintettel, legfeljebb azzal a rendelkezéssel egészíthető ki, hogy a meghatalmazásnak a meghatalmazotthoz intézett visszavonása, továbbá a meghatalmazottnak a meghatalmazást megszüntető bármely tényről való értesülése, a képviseleti megbízást stb. is megszünteti.

Az 1030. §. rendelkezései már a helyes álláspontból indulnak ki, t. i. abból, hogy a meghatalmazás megszüntetésének hatálya a harmadik személlyel hozandó, csak azzal hozható kapcsolatba. E szakasz 2. bekezdése azonban sérti a forgalom érdekét, mert sérti a forgalom gyorsaságát. Helytelen megkívánnunk azt, hogy amikor a meghatalmazás visszavonása közhírré tétetik, erről minden olyan harmadik személyt külön is kelljen értesíteni, akit a meghatalmazó annakidején a meghatalmazásról is külön értesített. Gondoljunk pl. a cégvezetőre, akinek kirendeléséről a kereskedők az ügyfeleket körlevélben is szokták értesíteni. Igen nehézkes követelmény az, hogy a cégvezetői jogosultság megszűnéséről is értesíteni kelljen mindazokat, akik annak idején a kirendelésről körlevelet kaptak. Egészen más az, amit a német polgári törvénykönyv 170. §-a mond, amely a törvényjavaslat 1030. §-ának mintájául szolgált. A német polgári törvénykönyv itt azt rendeli el, hogy a meghatalmazás megszűnéséről azt a harmadik személyt kell értesíteni, akivel szemben a meghatalmazási nyilatkozat eszközöltetett, akihez a meghatalmazás intézve volt. Mint látható, ez egészen más. A német 170. §. a közhírré tett, mindenkire szóló, meghatalmazásra nem vonatkozik. Annak visszavonásánál elegendő a közhírré tétel.

Az 1032. §. arról rendelkezik, hogy a meghatalmazó a meghatalmazási okiratot visszavétel nélkül is miképp hatálytalaníthatja, helyesebben miképp kell eljárnia, amikor a meghatalmazott azt vissza nem adja. Az 1032. §. szerint ez a hatálytalanítás akként történhetik, hogy a meghatalmazó a meghatalmazás megszüntetését hivatalos hirdetmény útján közzéteszi. Nézetünk szerint, ez a

megoldás nem megfelelő. A harmadik személytől, aki a meghatalmazási okirat alapján a meghatalmazottal ügyletet akar kötni, nem kívánható meg, hogy folyton a hivatalos lapot bújja, hogy úgy annál a járásbírósnál, amelynek a meghatalmazóra személyes általános illetéksége van, mint annál, amely a leendő perre, hatáskörre való tekintet nélkül, illetékes lenne, állandóan nyomozásokat ejtsen meg, nincs-e a meghatalmazási okirat visszavonva. A harmadik személyre ilyen terhet róni nem lehet. Nem lehet megengedni, hogy a meghatalmazó, ilyen egyszerű közzététel felelősségét megszüntethesse. Annak a kockázatát, hogy a meghatalmazott a meghatalmazás megszüntével a meghatalmazási okiratot visszaadni nem fogja, annak a kockázatát, hogy az egyszer kezéből kiadott meghatalmazással akár a kell, hogy viselje, mert ő választotta a meghatalmazásnak ezt a módját. „Nem viselheti azt a jóhiszemű harbíza, ügyletet kötött“. A meghatalmazó a további felelősség alól másképen, mint a meghatalmazási okirat meghatalmazott, akár más visszaélhet, a meghatalmazó madik, aki a meghatalmazás alapján, abban jogosan bármily alakban lehet nyilvánítani. Mit jelent ez a kitétel, hogy bármily módon? Az alakszerűtlenséget nem jelentheti, mert a törvényjavaslat egyfelől ezt a kifejezést ilv értelemben sehol sem használja, másfelől pedig, a régebbi szöveget kiegészítve, külön is kimondja azt, hogy a meghatalmazás „bármily alakban“ adható. A bármily módon kitétel tehát értelmetlen, mert túlsokat mond. Viszont meg hiányzik az 1027. §. 1. bekezdéséből éppen az, aminek, mint a fentiekben kifejtettük, benne kellett lennie, mert nagyon lényeges. t. i. annak a megállapítása, hogy a meghatalmazási nyilatkozatnak a harmadik személyhez (személyekhez) intézetnek kell lennie, vagy közhírré teendő, továbbá annak a megállapítása, hogy e nyilatkozatnak mi a joghatása.

Új az 1027. §-nak 2. bekezdése, amely akként rendelkezik, hogy az írásbeli formához kötött ügyletre írvuló meghatalmazás szintén írásbeli formához van kötve. A német polgári törvénykönyv ezzel ellentétben úgy rendelkezik, hogy a meghatalmazás nincsen ahhoz a formához kötve, amelyhez az ügylet van kötve, amelyre a meghatalmazás szól. A forgalom érdekei szempontjából a német polgári törvénykönyv rendelkezése a helyesebb. A törvényjavaslatnak a szabálya különben ellentmondásban van a következő mondatban foglalt azzal a szabállyal, hogy a meghatalmazás alaki hiányait az ügyletnek a képviselt részéről bármily módon és bármily alakban nyilvánított jóváhagyása pótolja.

Meghatalmazás és jóváhagyás teljesen egyenértékű aktusok. Semmi értelme nincsen annak, hogy az egyik formához legyen kötve, amikor a másik e formához kötve nincsen. Ellentmondásban van az 1027. §. 2. bekezdésének 2. mondata a 961. §-szal is. Az utóbbi szerint a meg nem felelő alakban történt akaratnyilvánítás csak az elfogadott teljesítés által válik érvényessé. Az 1027. §. utolsó mondata szerint pedig a teljesítés elfogadásán kívül még utólagos formátlan nyilatkozat is elegendő volna az alaki hiány pótlásához. Mindezek az ellentmondások egyszerűen azzal volnának kiküszöbölendők, hogy az új szabály helyett német mintára az volna kimondandó, hogy a meghatalmazás érvényessége még akkor sincsen formához kötve, ha az ügylet, amelyre a meghatalmazás irányul, formális ügylet.

Az 1027. §. nem tartalmazza a régebbi tervezetekben ugyanezen §-ba felvett, arról szóló rendelkezéseket, hogy a meghatalmazás kétség esetében milyen terjedelműnek tekintessék. Az előző tervezeteknek erre vonatkozó rendelkezéseit kifogásoltuk, mert az ottani szabályozás mikéntjét nem találtuk helyesnek. Ebből azonban nem következik az, hogy az erre vonatkozó szabályozás egyáltalában kihagyandó. Ezt a témát feltétlenül szabályozni kell. Nézetünk szerint olyképen, hogy a harmadik személy a meghatalmazott képviselőt kétség esetében, vagyis kifejezetten megállapított jogkör hiányában, mindarra feljogosítottnak tekinthesse, ami a rendes forgalmi szokás szerint a vele mint képviselővel köthető ügylettel kapcsolatban áll. A meghatalmazás terjedelmét tehát kétség esetében nem a meghatalmazás alapján szolgáló jogviszony határozza meg (az előző tervezeteknek a szabályozása ez volt), — ezt a harmadik személy esetleg nem is ismeri, meg sem vizsgálhatja, — hanem a célba vett, a kötetendő, illetve köthető jogügylet. Amire fennálló forgalmi szokás szerint ily ügylet kiterjed, arra kell kétség esetében a képviselő jogkörének is kiterjednie.

Az 1028. §. ismét az akarat hiányairól beszél. E kifejezés tekintetében egyszerűen mindarra utalunk, amit az 1008. és 1025. §§-kal kapcsolatban már kifejtettünk.

Az 1029. §. rendelkezései helytelenek, mert összetévesztik a meghatalmazást a megbízással. A meghatalmazás visszavonását, a meghatalmazás fogalmánál fogva; ugyanahhoz kell intézni, akihez a meghatalmazás szólt, tehát a harmadik személyhez, illetve személyek-visszaszerzésével, ne mentesülhessen!

Ha a törvényjavaslat szabálya helyes volna is, ak-

kor is helytelen az, hogy a hivatalos hirdetmény útján való közzétételi eljárás részleteit a törvényjavaslat szabályozza. Ez nem az anyagi magánjogi, hanem az eljárási törvénybe való.

Ebben az alfejezetben szabályozandónak tartjuk, legalább elvileg, a generális meghatalmazást is, annak fogalmát, joghatásait, terjedelmét, stb. Az élet ismeri és elismeri az általános meghatalmazást. Meg kell tehát állapítani, mi az, és mire jogosítja fel a meghatalmazottat.

3. *Álképviselő.*

A svájci kötelmi jogi kodex, lényegileg azonos a német polgári törvénykönyvvel, az egyszerű képviselet alapjai szerint kétféle képviseletről beszél: meghatalmazás alapján valóról és meghatalmazás nélküliről. A meghatalmazás nélküli képviseletnél ismét két esetet különböztet meg, először azt az esetet, amikor a képviselt a képviseletében meghatalmazása nélkül kötött ügyletet utólag jóváhagyja, másodszer azt az esetet, amikor az utólagos jóváhagyás elmarad. Csak ez a második eset az, amely álképviseletet szül. A svájci törvény előbb az első esetet, az utólagos jóváhagyást, szabályozza, csak azután szabályozza az álképviseletet.

Ezzel a helyes beosztással szemben a törvényjavaslat a meghatalmazás szabályozása után egyszerre áttér az álképviseletre és ezzel együtt, az erről szóló alfejezetben tárgyalja és szabályozza az utólagos jóváhagyást is. Ez rendszertanilag is, logikailag is helytelen. Ha utólagos jóváhagyás van, vagy lesz, nem lehet álképviseletről szó. Az utólagos jóváhagyás szabályozása nem való tehát az álképviselet fejezetébe.

Álképviseletről mindaddig nem beszélhetünk, míg az utólagos jóváhagyásnak a kérdése el nem dőlt. Helytelen tehát az 1033. §., amely az „álképviselőként“ jelzést arra az esetre használja, amikor valaki másnak nevében (helyesen: másnak képviselőjeként) „a képviseleti jog határainak túllépésével“ köt ügyletet. Helytelen az „álképviselőként“ kitétel akkor is, ha az a szakaszban ezt megelőzően említett arra az esetre is vonatkozik, amikor valaki másnak képviseletében, de általában „képviseleti jog nélkül“ köt ügyletet. Egyik esetben sincsen álképviselettel dolgunk mindaddig, míg a képviselt a jóváhagyást meg nem tagadja. Mind a két esetben csak akkor lehet álképviseletről beszélni, amikor már biztos, hogy a képviselt az ügyletet jóvá nem hagyja. Az 1033. §-ban tehát egyáltalában nem kell

álgképviseletről beszélni. Ez a szakasz ugyanis — egyébként egészen helyesen — a jóváhagyás hatályát, valamint a jóváhagyás függőben léte alatti jogi helyzetet szabályozza.

Az 1034. §. az, amely az álgképviseletet szabályozza, vagyis azt az esetet, amikor a képviselt a képviseletében meghatalmazás nélkül kötött szerződés jóváhagyását megtagadta. Az 1034. §. szerint a másik fél (értve természetesen a harmadik személyt, az ügyletkötő másik felet, nem az álgképviseletet) az álgképviselőtől a megkötött szerződés teljesítését vagy kárának megtérítését követelheti. Örömmel állapítjuk meg, hogy ezt a rendelkezést a törvényjavaslat az előző tervezethez fűzött észrevételeinek értelmében most már helyesen szövegezte meg.

Helytelenítjük ellenben az 1034. §. 2. bekezdésének 2. mondatát, amely szerint az álgképviselő nem felelős akkor, ha a szerződés megkötésekor cselekvőképességben korlátozva volt, kivéve, ha a törvényes képviselőjének beleegyezésével jár el. Honnan tudhatja azt a harmadik személy, hogy az álgképviselő cselekvőképességében korlátozott személy? Az 1034. §. 2. bekezdése 2. mondatában foglalt szabály csak akkor állhat meg, ha az álgképviselő korlátozott vagy teljes cselekvőképtelenségét a harmadik személy tudta, tudnia kellett, illetve tudnia lehetett. Egyébként nem.

De helytelen ez a rendelkezés azért is, mert ellentmondásban van a 1024. §-szal, amely akként rendelkezik, hogy a korlátoltan cselekvőképes személy másnak képviseletében hatályosan eljárhat. Ez azt jelenti, hogy a harmadik személy korlátlan cselekvőképes személylyes is nyugodtan köthet ügyletet, ha az, mint másnak a képviselője lép fel, amiből következik, hogy a harmadik személynek ilyenkor vagy a képviselt kell, hogy feleljen, ha t. i. a korlátoltan cselekvőképes képviselőnek meg volt a képviseleti joga, vagy pedig a korlátolt cselekvőképességű, ha álgképviselő volt. A korlátoltan cselekvőképesnek a képviseleti jogot megadni, egyidejűleg azonban felelősséget kizárni, jogi és gyakorlati ellentmondás, lehetetlenség.

Az 1035. §. az álgképviselő megjelölést speciális értelemben használja. Itt azt érti alatta, aki másnak a képviseletében meghatalmazási okirat nélkül tesz vagy vesz tudomásul egyoldalú nyilatkozatot. Helyesnek tartjuk e §-nak azt a rendelkezését, hogy egyoldalú nyilatkozatot, pl. felmondást, más képviseletében csak az tehet és az vehet tudomásul, aki képviseleti jogát egyidejűleg okirattal (meghatalmazási okirattal, vagy közhírré tett, nyilvánkönyvben, pl. cégjegyzékben lefektetett megha-

talmazással) igazolja. A szakaszban foglalt további fel-tétel mellőzendő. Ha a nyilatkozattevő a nyilatkozat megtételekor képviseleti jogát így ki nem mutatta, akkor az egyoldalú jognyilatkozat hatálytalan kell, hogy legyen, még akkor is, ha a harmadik személy ez okból a nyilatkozatot nyomban nem is utasította vissza. Ezzel az 1035. §-nak az utolsó bekezdése is elesik, — illetve a valóságos álképviselet eseteire átszövegezendő.

Az 1036. §. a jóváhagyásnak azt az esetét szabá-lyozza, amikor arra meg nem hatalmazott személy nem valamely ügyletet köt, másnak képviseletében, hanem valamely tárgyról tesz egyéb rendelkezést e más, a tárggyal rendelkezni jogosult személy helyett, vagy annak képviseletében. Hogy mit ért a „rendelkezés” kifejezés alatt, a törvényjavaslat sem itt, sem egyebütt, ahol ugyanazt a kifejezést használja, meg nem mondja. Ezáltal az erre vonatkozó szabályok nagyon labilisakká válnak és sok félreértésre fognak okot adni.

A képviselettel kapcsolatban szükségesnek tartanók a magánjogi bizományi ügyletnek, vagyis annak az eset-nek a szabályozását is, amikor valaki nem mint kép-viselő, nem másnak, hanem a maga nevében köt ügyle-tet, de mégis másnak a részére. Ez a képviselethez any-nyiban hasonlít, hogy a kötött ügylet itt is másnak a részére köttetik, de különbözik tőle annyiban, hogy nem ennek a másnak, hanem az ügyletkötőnek a nevé-ben köttetik. Ezt a gyakorlati életben oly gyakori ala-kulatot a törvényjavaslat sehol sem szabályozza. Erre a szabályozásra azonban szükség van. Nem elég a keres-keelmi törvény, mert az ott szabályozott kereske-delmi bizományi ügyleteken kívül is vannak bizomá-nyi esetek és alakulatok, amelyek a kereskedelmi tör-vény alá nem esnek, az alá nem vonhatók. Ezek nem maradhatnak szabályozás nélkül.

Dr. Besnyő Bernát

Hol maradt a kft.-törvény végrehajtása? A korlátolt felelősségű társaságokról szóló igazságügyminiszteri ja-vaslat 1929. évi október hó 15-én terjesztetett az ország-gyűlés képviselőháza elé. A képviselőház plénuma a ja-vaslatot október 23-án vette tárgyalás alá és ugyanaznap el is fogadta. Az országgyűlés felsőháza a képviselőház által elfogadott szöveget december 21-iki plenáris ülésé-ben vette tárgyalás alá és rövid vita után ugyanaznap változatlanul el is fogadta. A Kormányzó Ur az orszá-gos határozatot 1930. évi január hó 23-án szentesítette, amire az új törvény, mint 1930. évi V. t.-c. 1930. január 30-án nyert az Országos Törvénytárban kihirdetést.